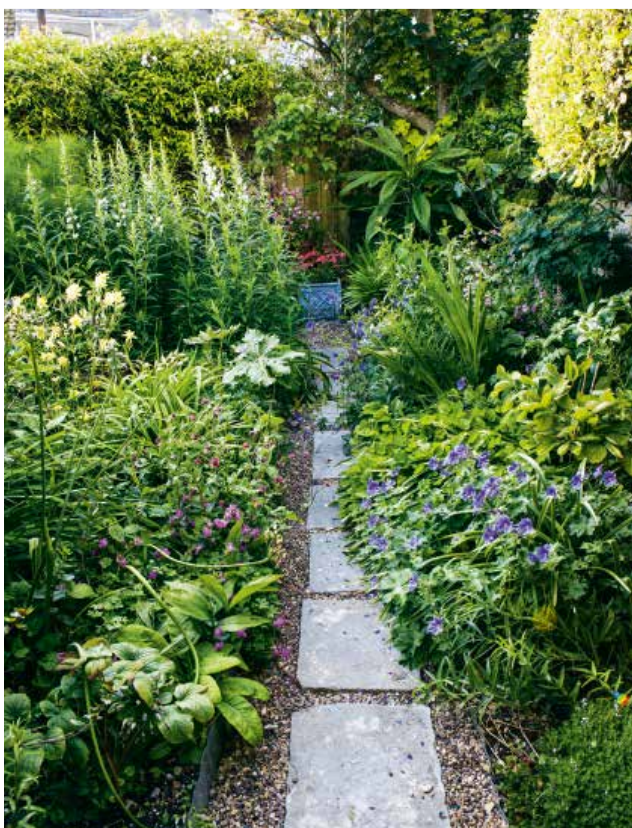
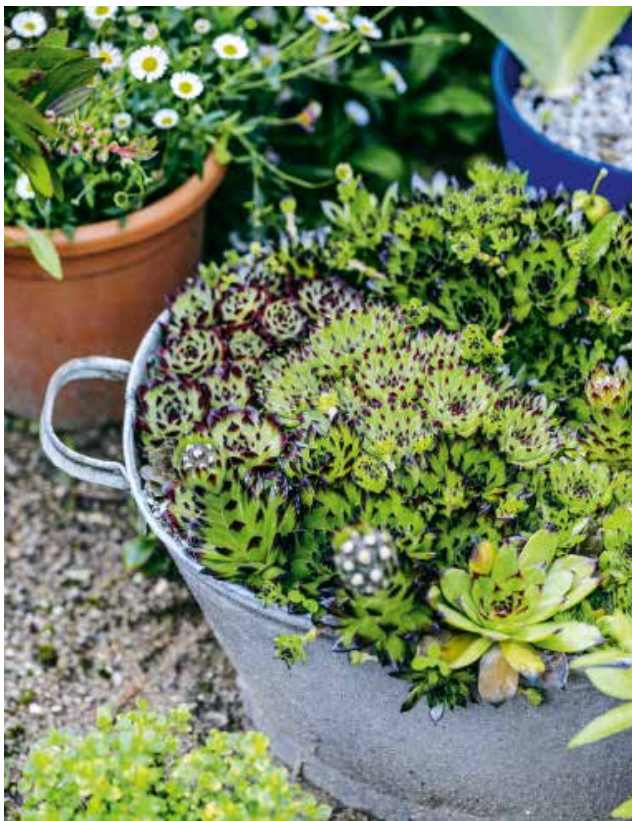

INHOUD

7	INLEIDING
9	DE BASIS
27	ZO GROEIT JOUW TUIN
43	HET TUINONTWERP
65	DE JUISTE PLANT OP DE JUISTE PLEK
83	EEN TUIN AANLEGGEN EN BEPLANTEN
93	TUINONDERHOUD
121	TUINIEREN IN POTTEN EN BAKKEN
133	FRUIT EN GROENTEN OM TE PROBEREN
177	GAZONS
193	WATERELEMENTEN
201	GRATIS PLANTEN
211	PLAGEN EN ZIEKTEN AANPAKKEN

Inleiding

Welkom bij *Lees dit boek en word een toptuinier*. Dit boek staat tjokvol tuinadviezen – het lijkt wel een overvol tuinschuurtje – zodat jij je eigen tuin kunt aanleggen en onderhouden. Of je nu een kleine binnenplaats hebt of iets groters, alles wat je moet weten om jouw droomtuin te realiseren lees je op deze pagina's.

Dit boek leert je alle facetten van het tuinieren. Het begint met kijken wat je met je tuin zou kunnen doen, geeft je advies en inspireert om je ideale buitenruimte te ontwerpen. Het begeleidt je ook bij allerlei andere zaken, van het beplanten van plantbedden en borders tot hoe je planten kunt zaaien en vermeerderen. Er is informatie over hoe je sierplanten moet verzorgen, maar ook over je eigen groenten, kruiden en fruit kweken. Je leert hoe je een gazon aanlegt en onderhoudt, krijgt tips hoe je dieren naar je tuin kunt lokken en vindt informatie over hoe je waterelementen toevoegt, jonge plantjes opkweekt, plagen en ziekten bestrijdt en zorgt dat je planten gezond blijven.

Gaandeweg doe je veel praktische vaardigheden op, zo leer je snoeien, hagen knippen en zaadjes zaaien. De wereld van tuinieren is zó fascinerend. Je zult zien dat je kennis en vaardigheden steeds toenemen, net zoals de stam van een boom steeds groter wordt als de boom groeit. Tuinieren leert je ook om creatief te zijn, om te kijken naar het belang van kleur, textuur en vorm en hoe je die combineert om een tuin te creëren die bij jou past.

Je kunt zelfs indruk maken op je vrienden met een basiskennis van het Latijn, want voor de botanische namen van planten wordt deze intrigerende taal gebruikt. Ook over de bodem en over de opbouw van planten is veel te leren. Een verklarende woordenlijst achter in het boek helpt je met die belangrijke tuintermen die op het eerste gezicht alleen te begrijpen lijken voor doorgewinterde tuiniers. Maar misschien

wel het allerbelangrijkste is dat tuinieren je zal helpen om zowel je lichaam als je geest bezig en gezond te houden.

Toch is een waarschuwing op zijn plaats: als je eenmaal begint met tuinieren, is het heel moeilijk om er weer mee te stoppen. Een tuin die je eigenhandig hebt aangelegd, geeft je een goed gevoel over jezelf en over de wereld. Je tuin zal je betoveren en fascineren. Er zal een spannende, wondere wereld voor je opengaan. Elke dag dat je naar buiten stapt, zullen je zintuigen worden gebombardeerd door de schoonheid van de natuur, of dat nu de overweldigende geur van bloemen is of een nieuwe zaailing die zijn eerste scheuten maakt. Het kan een bloem zijn die in kleur uitbarst, of een fruitstruik waaraan de eerste bessen groeien. Je zult de voldoening voelen van het bijten in een stevige appel of een zachte aardbei, in de wetenschap dat je dat zelf mogelijk hebt gemaakt. De lucht zal gevuld zijn met vogelzang en het ontspannende geluid van zoemende bijen. Je zult ernaar uitkijken om de seizoenen te zien veranderen en daarmee de planten, die zich aanpassen aan het ritme van de natuur.

Tuinieren is een erg positieve manier om de tijd door te komen en tuiniers maken graag plannen. Eigenlijk is er altijd iets te doen. Tuinieren betekent voortdurend vooruitkijken. Het loont de moeite, maar soms lijkt tuinieren ook op een achtbaan. Als je er eenmaal aan begint, probeer je in te schatten wat er op je afkomt. Met hoop, toewijding en verwachtingen van de grote veranderingen die komen gaan, want wat je hebt geplant zal op een dag gaan bloeien, zodat jij en anderen ervan kunnen genieten.

Ik hoop dat je geniet van dit boek en dat de basisprincipes je zullen helpen om van je tuin je eigen toevluchtsoord te maken.

Tuinieren is goed voor je

Er zijn talloze redenen waarom mensen met tuinieren beginnen en, net als miljoenen anderen, planten gaan kweken en het omringende landschap aanpakken. In veel landen over de hele wereld is tuinieren hobby en activiteit nummer één. Dit is het moment om een tuinschapje ter hand te nemen en je te voegen bij de mensen uit alle lagen van de bevolking die ontdekken hoe leuk tuinieren is.

GOED VOOR JE GEEST

Onderzoek heeft uitgewezen dat tuinieren goed is voor je mentale welzijn en dat je baat kunt hebben bij de genezende kracht van de natuur. Tuinieren is een ontspannende en kalmerende bezigheid, want het is geen intensieve hobby, het geeft niet te veel prikkels of kopzorgen. Omringd zijn door planten heeft juist een herstellende werking en het is aangetoond dat planten een positief effect hebben op je humeur. Zo wordt er verondersteld dat buiten zijn, in de zon en tussen de planten, de bloeddruk verlaagd. Sommige psychologen schrijven zelfs 'groentherapie' voor als methode om depressie en stress te verlichten.

VERBOUW JE EIGEN VOEDSEL

Je eigen voedsel verbouwen is een andere geweldige reden om met tuinieren te beginnen. Je hebt er niet veel ruimte voor nodig. Veel mensen in dorpen en steden kweken eetbare gewassen in bloempotten of plantenbakken op een balkon, veranda of (dak)terras. Zelf gewassen verbouwen betekent niet alleen dat je je voedselkilometers tot letterlijk nul reduceert, maar ook dat je geld kunt besparen en zeker weet dat jouw

fruit en groenten niet genetisch gemodificeerd zijn, niet zijn besproeid met chemicaliën of opgekweekt met behulp van kunstmest. Het kan je ook een stukje voedselzekerheid geven in een tijd waarin er zoveel onzekerheden zijn over de wereldvoedselvoorziening.

MAAK HET MOOIER

Planten kweken in je tuin en directe omgeving maakt die plek mooier, en dat is iets waar iedereen in de buurt van zal profiteren en genieten. Een voor- of achtertuin die bewonderd wordt geeft je niet alleen een goed gevoel, maar kan ook de waarde van jouw huis en omringende huizen vergroten. Woongebieden met bomen en andere planten zijn qua omgeving een veel aantrekkelijker dan een betonjungle.

DIEREN IN JE TUIN

Als je een groene tuin aanlegt, trek je zeker ook allerlei dieren aan, zoals vogels, insecten, vleermuizen en nog veel meer. Dieren van dichtbij observeren is niet alleen een boeiende en dankbare hobby, een tuin vergroot ook de biodiversiteit en dat is goed voor de natuur.

REDEKEN OM TE BEGINNEN MET TUINIERNEN

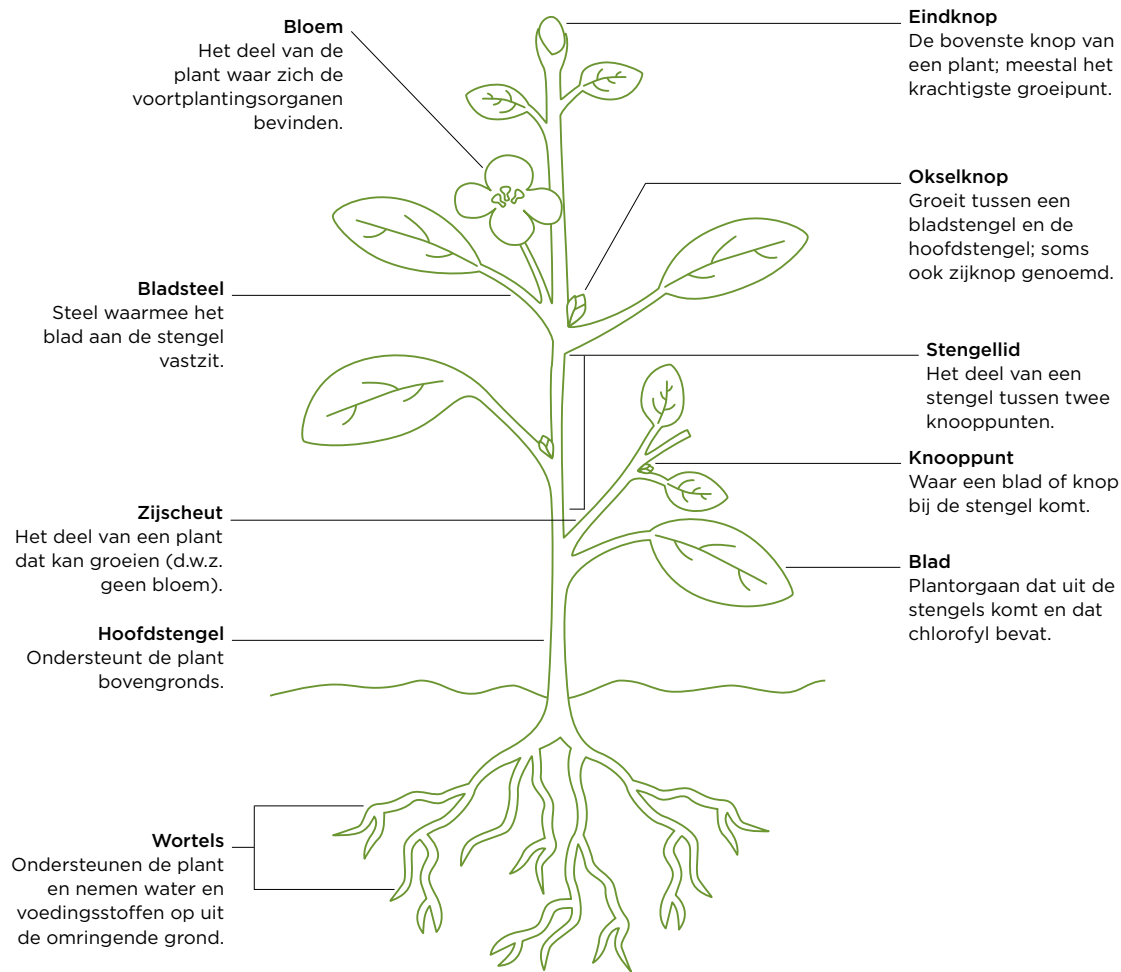
- * Planten dragen bij aan schone, gezonde lucht.
- * Tuinen zijn waardevolle leefgebieden voor dieren.
- * Tuinieren houdt je fit en actief.
- * Zonlicht zorgt voor vitamine D.
- * Je kunt je eigen voedsel verbouwen.
- * Het prikkelt al je zintuigen.

*Hiernaast: Je eigen voedsel verbouwen geeft veel voldoening en het eten smaakt zoveel beter dan wat je in de winkel kunt kopen. **Rechts:** Als je planten kweekt, ziet een (buiten)ruimte er niet alleen beter uit, een goed onderhouden tuin kan ook de waarde van je woning vergroten.*

Bouw en benaming van planten

Basiskennis van de verschillende delen van een plant helpt om te begrijpen hoe planten groeien. Als je de diverse onderdelen herkent, en weet waarom ze belangrijk zijn, begrijp je beter wat een plant nodig heeft om te gedijen. Alle planten zijn net iets anders, maar hieronder staan de belangrijkste onderdelen waaruit een plant is opgebouwd.

PLANTENNAMEN

In de tuinwereld worden twee soorten namen gehanteerd: de gewone naam en de botanische naam. Hieronder staan als voorbeeld de gewone namen van drie heel bekende planten, gevolgd door de botanische namen:

Gewone namen: brandnetel, vingerhoedskruid, zomereik.

Botanische namen: *Urtica dioica*, *Digitalis purpurea*, *Quercus robur*.

Hoewel gewone namen nuttig zijn, kunnen ze ook voor verwarring zorgen, omdat verschillende landen en soms zelfs regio's binnen hetzelfde land, verschillende namen voor dezelfde plant hanteren.

Om onduidelijkheden te voorkomen ontwikkelde de Zweedse botanicus Carl Linnaeus in de 18e eeuw een internationale methode om verschillende planten te benoemen. Die methode was gebaseerd op het Latijn en deelde planten in groepen in op basis van gemeenschappelijke botanische kenmerken. Dit betekent dat je – waar dan ook ter wereld – kunt verwijzen naar een plant, zonder het risico te lopen op verwarring door varianten van gewone namen.

De drie belangrijkste onderdelen van de botanische naamgeving die relevant zijn voor de meeste tuiniers zijn het geslacht, de soort en de cultivar, bijvoorbeeld: *Malus* (geslacht), *domestica* (soort) en 'Granny Smith' (cultivar).

ZO SCHRIJF JE BOTANISCHE NAMEN

De naam van het geslacht en de soort schrijf je altijd cursief. De geslachtsnaam begint met een hoofdletter, de soortnaam met een kleine letter. De naam van de cultivar hoort tussen enkele aanhalingstekens, niet cursief en begint met een hoofdletter. Bijvoorbeeld *Salvia nemorosa* 'Caradonna' of *Acer palmatum* 'Bloodgood'. Niet alle planten hebben echter een cultivarnaam, bijvoorbeeld *Crocus sativus* or *Echinacea purpurea*.

VERSCHIL TUSSEN VARIËTEIT EN CULTIVAR

Een cultivar is een plant die is ontstaan of gekweekt door een kruising met een andere plant. Met andere woorden; een cultivar is gekweekt of speciaal gekruist voor tuiniers, tuinders of boeren, hoewel een cultivar soms ook per ongeluk kan ontstaan, bijvoorbeeld in een plantenkwekerij. Een variëteit is op natuurlijke wijze in het wild ontstaan.

LET OP Je spreekt van een hybride wanneer twee soorten zijn gekruist, maar van een kruising wanneer twee cultivars of variëteiten met elkaar zijn gekruist.

Botanische of Latijnse namen kunnen je eerst nogal afschrikken, maar als je ze eenmaal onder de knie hebt, zijn ze superhandig, omdat ze je iets vertellen over de plant. Bijvoorbeeld:

- alba/albus* – witte bloemen
- campestris* – groeit in het veld
- grandiflora* – met grote bloemen
- odorata* – geurend
- reptans* – kruipende groeiwijze
- scandens* – klimmende groeiwijze
- sinensis* – uit China

Genieten van kleur en textuur

Kleur in de tuin is een van de sleutelfactoren die invloed heeft op je humeur. Textuur is ook belangrijk. Beide zijn cruciaal om rekening mee te houden als je een bepaalde sfeer of uitstraling wilt bereiken. Uiteraard komt kleur niet alleen van bloemen. Het materiaal dat je gebruikt voor tuinelementen, zoals paden, muren, hekjes en waterelementen, zorgt ook voor kleur en textuur. Met een goed gekozen beplantingsschema kun je een tuin creëren die je prikkelt of rust geeft.

DE KLEURENCIRKEL

Gebruik bij het ontwerpen van een tuin een kleurencirkel om te bepalen welke kleuren elkaar complementeren en welke botsen. Een kleurencirkel is gebaseerd op drie primaire kleuren (rood, geel en blauw), daarnaast staan de secundaire kleuren (oranje, groen en paars) en de tertiaire kleuren (roedoranje, geeloranje en oranje; geelgroen, blauwgroen; blauwpaars

en roodpaars). Probeer voor een sterk contrast twee complementaire kleuren die op de kleurencirkel tegenover elkaar liggen te combineren, zoals geel en paars. Gebruik kleuren die naast elkaar liggen voor een subtiel effect.

Je kunt de planten het best in een groepje van drie of ander oneven aantal plaatsen. Probeer dus een trio van kleuren, een van elk derde deel van de kleurencirkel, en zet ze even ver uit elkaar, voor een spannende kleurencombinatie.

Denk eraan dat vruchten en bessen ook een scala aan tinten hebben. De bladeren van groenblijvende heesters en zelfs gazons kunnen goed van pas komen als groene, neutrale achtergrond om fellere kleuren tegen af te laten steken.

Het schema hiernaast helpt je bij het kiezen van kleuren om verschillende sferen te creëren, of je nu gaat voor een rustig of levendig palet. Als je de ruimte hebt, probeer beide paletten dan eens uit. Begin met rustige kleuren, ga verder met levendige kleuren en breng dan de rustige sfeer weer terug. Speel met de kleuren en kijk welk effect ze hebben op je humeur.

Gebruikmaken van een kleurencirkel als je planten uitkiest, kan je helpen om te visualiseren welke kleuren zullen botsen en welke elkaar complementeren.

EEN BEPLANTINGSPLAN MAKEN

Je kunt gebruikmaken van de kracht van kleur om de sfeer in een tuin aan te passen, of je nou een vrolijke sfeer met warme kleuren wilt of een rustgevende sfeer met zachte kleuren. Kijk ook naar het effect van de seizoenen op je kleurenschema en naar de invloed van texturen.

Rustig Pasteltinten en gedempte kleuren hebben doorgaans een ontspannend, rustgevend effect op de tuin. Kies zachte tinten wit, crème, groen, blauw en paars voor een serene, rustige sfeer. Vermijd botsende kleuren en plant in groepen die langzaam en geleidelijk van de ene zachte tint in de andere overgaan.

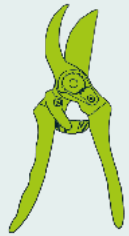
Levendig Gebruik warme kleuren voor spannende bloemenborders met pit. Denk aan kleuren als rood, oranje, geel en roze. Hoe feller, hoe beter. Schroom niet om de kleuren door elkaar te gebruiken voor een levendig effect.

Seizoenen Houd rekening met de seizoenen bij je kleurenschema. Planten met herfstkleuren en bessen komen later in het jaar tot hun recht, terwijl andere je in het voorjaar betoveren, om daarna uit beeld te verdwijnen. Inspelen op welke kleuren tevoorschijn komen vereist plannen. Het kan een paar seizoenen duren om te zien hoe de planten en de omgeving door het jaar heen samenkomen.

Textuur Kun je ook inzetten voor een opvallend effect. Een stekelige cactus, de pluimen van siergrassen of de veerachtige bladeren van varens kun je gebruiken voor een rijk bladertapijt dat beplantingsschema's bij elkaar brengt.

STAP-VOOR-STAP

MAAK EEN TUINPLAN

Een tuin ontwerpen is altijd leuk en het bespaart je op de lange termijn tijd als je eerst een plan maakt, voordat je een spade in de grond steekt. Als je te maken krijgt met een bestaande tuin en je hebt de tijd, dan loont het de moeite om een heel jaar te kijken wat er in de tuin gebeurt, want misschien staan er wel planten in die je alleen in sommige perioden ziet. Het is ook beter om te wachten en na te denken over hoe je de ruimte wilt gebruiken, want wensen en behoeften kunnen in de eerste paar maanden veranderen.

Een volledig kale tuin is meestal het makkelijkst om mee te beginnen, want dan heb je een leeg doek en hoef je niks aan te passen voordat je begint. Een tuin is ook makkelijker te ontwerpen als alles leeg is. Een bestaande tuin kan echter bepaalde elementen hebben die je wilt behouden en een paar prachtige exemplaren van planten bevatten die zeker de moeite van het bewaren waard zijn.

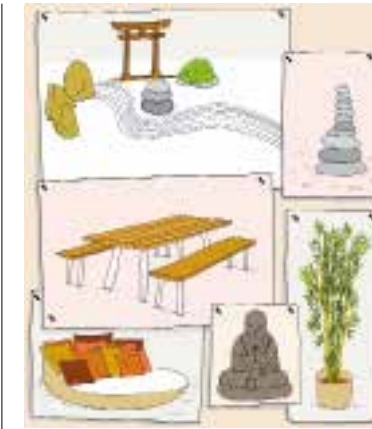
DIT HEB JE NODIG

- * Kladblok en pen.
- * Groot stuk papier.
- * pH-teststrips.
- * Prikbord en plaatjes voor een moodboard.
- * Rolmaat.
- * Materialen voor de harde landschapselementen.
- * Een aantal geschikte planten.

Een moodboard kan helpen om je ideeën in kaart te brengen over het algehele ontwerp en het thema van je tuin.

1. Maak een lijst van alle essentiële elementen voor je tuin, zoals waslijnen, een schuur, een plek voor de containers, composthopen, fietsenstalling en regentonnen. Geef ook aan waar je de paden en zitplekken wilt maken.

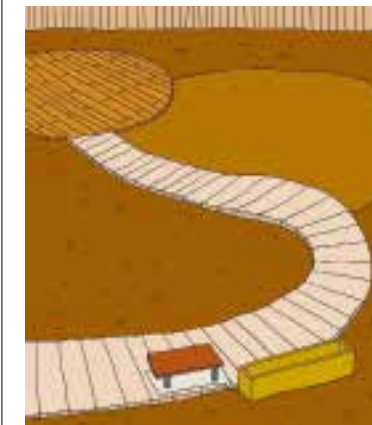
2. Beslis welke tuinstijl je voorkeur heeft, formeel, modern, een onderhoudsarme tuin of misschien een cottage tuin of moestuin. Het moodboard kan helpen om al je ontwerpideeën te bundelen.

3. Bepaal welke delen van de tuin in de zon liggen en welke in de schaduw (zie pag. 34). Zorg dat je op verschillende momenten van de dag naar het lichtniveau kijkt. Maak een lijstje met planten die geschikt zijn voor de ligging van de tuin.

4. Maak op een groot stuk papier een ruwe schets van de harde landschapselementen, zoals terrassen, vlonders, paden en verhoogde bedden. Als je eenmaal in grote lijnen de indeling van de tuin hebt gemaakt, kun je beginnen met het ontwerpen van de beplanting.

5. Als je de plattegrond klaar hebt, kun je het beste eerst de harde landschapselementen aanbrengen, voordat je planten gaat kopen.

6. Als je de harde landschapselementen hebt aangebracht, kun je beginnen met het beplanten. Zet de planten in de pot op hun plek om te kijken of het er goed uitziet voordat je ze in de grond zet.

Zo kies je planten

Beschouw een bezoek aan een tuincentrum als een mogelijkheid om je goed te laten adviseren, zet planten naast elkaar om kleurencombinaties uit te proberen en om nieuwe planten te ontdekken. Je moet altijd controleren of de planten die je mooi vindt het doen onder de omstandigheden in jouw tuin, maar er zijn nog meer dingen om te overwegen voordat je tot aanschaf overgaat. Veel mensen komen erachter dat hun nieuwe planten na een paar weken doodgaan, misschien omdat ze ze op de verkeerde plek hebben geplant of omdat de plant iets mankeerde. Dit kun je makkelijk voorkomen als je weet waarop je moet letten.

Bekijk de plant goed voordat je hem koopt. Haal indien mogelijk de plant uit de pot om te kijken of de wortels nog voldoende ruimte in de pot hebben. Als dat niet zo is, zou het kunnen dat de plant moeite heeft om goed aan te slaan, omdat de wortels in een cirkel rond blijven groeien na het uitplanten en uiteindelijk de plant verstikken. Het betekent ook dat de plant al een tijdje wegwijnt in de pot en waarschijnlijk zwak is en een gebrek heeft aan voedingsstoffen. Hij zal ook vatbaarder zijn voor ongedierte en ziekten en geen sterk afweersysteem hebben.

- * Koop geen zomerperkplanten laat in het seizoen, want die zullen maar een paar weken meegaan.
- * Laat planten die eruitzien alsof ze een tekort hebben aan voedingsstoffen links liggen. Check of de plant geen gele bladeren heeft of slecht groeit.
- * Zoek naar buitenkansjes. Volle vaste planten kun je scheuren om meer planten van te maken.
- * In een tray met groentezaailingen kan in een vakje meer dan één zaailing zitten. Dit zijn gratis planten, dus het kopen waard.

Bekijk planten goed voordat je ze koopt om te zien of ze gezond en ziektevrij zijn.

WOEKERPLANTEN

Sommige planten die door de overheid zijn aangemerkt als invasieve soort, kun je toch op veel plekken kopen. Lees altijd eerst het plantenlabel en zoek de plant online op. Zo is *Cotoneaster horizontalis* een aantrekkelijke plant, die toch grote problemen kan geven – vooral als hij in de buurt van water staat, want hij spreidt zich ver uit. Sommige bamboe-soorten kunnen ook enorm woekeren en een probleem worden, dus doe je huiswerk voordat je iets koopt.

SCHADE DOOR KLIMPLANTEN

Als je een klimplant koopt om langs de zijkant van je huis te laten groeien, check dan eerst hoe de plant groeit, want sommige klimplanten kunnen schade toebrengen aan gebouwen. Klimplanten groeien op twee manieren. Sommige maken ranken – dat zijn een soort zuignappen – of luchtwortels en gebruiken deze om zich vast te hechten aan een oppervlak. Ze kunnen zelf klimmen. Andere soorten hebben juist de steun van een latwerk of andere constructie nodig en moet je regelmatig opbinden. Als je een klimplant uit de eerste groep kiest, houd er dan rekening mee dat de plant het metselwerk en de voegen kan beschadigen als hij te veel grip krijgt. De klimplanten die de meeste schade aanrichten zijn de klimop en de wilde wingerd (*Parthenocissus henryana*) maar er zijn er nog meer.

BESTUIVING

Controleer of bomen een andere bestuiver nodig hebben om vruchten of bessen te geven. Dat is vaak het geval met fruitbomen, maar kan ook gelden voor sierplanten, zoals jeneverbessen en hulst. Er komen dan alleen vruchten of bessen aan een vrouwelijke plant als er een mannelijke plant in de buurt staat.

LEVENS CYCLUS

Kijk of je te maken hebt met een eenjarige, tweejarige of vaste planten. Eenjarigen leven maar een jaar en gaan dan dood, dus moet je ze elk jaar vervangen of vermeerderen. Tweejarigen leven twee jaar en vaste planten een aantal jaren.

LIEVER LOKAAL

Als er ongewone plaatselijke variëteiten zijn, dan loont het de moeite om die in je tuin te zetten. Ze zouden het goed moeten doen in het lokale klimaat en de grond. Als ze zeldzaam zijn, draag je bij aan het voortbestaan door ze in je tuin te planten. Dit geldt vooral voor streekgebonden appel- en andere fruitvariëteiten, maar er zijn ook streekgebonden sierplanten. Denk bijvoorbeeld aan knoopkruid, beemdooievaarsbek, gevlekte dovenetel of muskuskaasjeskruid.

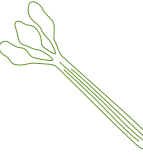
TIPS BIJ HET KIEZEN VAN PLANTEN

- * Wat worden de uiteindelijke hoogte en breedte van de plant?
- * Moet de plant ergens op of langs klimmen?
- * Geeft de plant de voorkeur aan zon of schaduw?
- * Welke (pot)grond heeft de plant nodig?
- * Is het een eenjarige, tweejarige of vaste plant?
- * Groeit de plant langzaam of snel?
- * Is het een woekeraar?
- * Is de plant groenblijvend of bladverliezend?

Je moestuin aanleggen

Er zijn heel veel voordelen aan zelf kweken – groenten, fruit en kruiden smaken veel lekkerder dan wat je kunt kopen. Ook kun je zeldzame of oude variëteiten proberen die niet in de winkel verkrijgbaar zijn, zijn er minder voedselkilometers nodig en je weet zeker dat er geen pesticiden, fungiciden en kunstmest zijn gebruikt.

PLANTAFSTAND

	1 plant per 60 cm ²	1 plant per 30 cm ²	4 planten per 30 cm ²	9 planten per 30 cm ²	16 planten per 30 cm ²
Courgette		Broccoli	Sla	Pastinaak	Wortel
Mergpompoen (dikke courgette)		Kool	Aardbei	(Rode) biet	Erwten/Peultjes
Kalebass		Bloemkool	Tuinbonen	Spinazie	Radijs
Pompoen		Tomaat	Pronkbonen	Ui, knoflook	Koriander
Rabarber		Boerenkool	Suikermais	Prei	Basilicum

Bij het aanleggen van een moestuin zijn er een paar zaken om rekening mee te houden:

- * Welke gewassen groeien in de zon of in de schaduw?
- * Gaat het om zo veel mogelijk eetbare planten, of moet je tuin er ook mooi uitzien?
- * Wil je telen in verhoogde bedden, of direct in de vollegrond?
- * Groenten telen kan meer tijd in de beslag nemen dan sierplanten kweken. Hoeveel tijd kun je besteden aan je moestuin?

KIES JE FAVORIETEN

Tenzij je het geluk hebt dat je een gigantische tuin hebt, zal de ruimte beperkt zijn, dus loont het de moeite een lijstje te maken van planten die je graag in je tuin wilt zetten. Maak een prioriteitenlijstje met de planten die duur zijn om aan te schaffen en met de groenten die je wilt eten. Pootaardappels zijn bijvoorbeeld goedkoop, maar ze nemen wel erg veel ruimte in beslag, dus kun je beter iets anders kiezen als je niet veel ruimte hebt.

MOOI EN EETBAAR

Er zijn heel erg veel aantrekkelijke groenteplanten om uit te kiezen voor een moestuin, maar hieronder volgen een paar suggesties om je op weg te helpen:

- * Rabarber omdat die grote, decoratieve bladeren heeft (maar pas op: de bladeren zijn giftig en moet je niet eten).
- * Snijbiet met z'n felgekleurde stelen.
- * Asperge vanwege de varenachtige bladeren.
- * Sla met rode en groene bladeren, want die zorgen voor een mooi contrast.
- * Savoiekoel met zijn aantrekkelijke geelgroene bladeren.

MAAK JE NIET DRUK OVER SCHADUW ...

De meeste groenten, fruit en kruiden geven de voorkeur aan de volle zon, maar sommige gewassen hebben liever een beetje schaduw. Twee voordelen van tuinieren in de schaduw zijn dat je minder water hoeft te geven en dat de bladeren minder snel verbranden in de zon. Sommige soorten die je kunt gebruiken voor een salade groeien ook minder goed als ze staan te bakken in de zon.

Groenten die tegen een beetje schaduw kunnen zijn onder andere sla en andere planten die je kunt gebruiken voor in een salade; wortelgroenten als (rode) bieten en wortels, maar ook prei en koolrabi. Je kunt ook *Brassica* telen, bijvoorbeeld groene of rode kool, boerenkool en paarse broccoli, in combinatie met radijsjes en tuinbonen.

... OF OVER MUREN OP HET NOORDEN

Sommige fruitbomen kun je in een waaier over een muur of schutting die op het noorden of oosten ligt leiden. Vaak blijven muren op het noorden of oosten kaal, zonder begroeiing, maar een waaier is een fraaie manier om een fruitboom plat, met uitgespreide takken, langs een geschikte wand te laten groeien.

Geschikte fruitsoorten die je in een waaier kunt laten groeien zijn onder meer kruisbessen, rode en witte aalbessen, kookappels, zure kersen (*Prunus caerasus*) en *Williams Bartlett*-peren.

GA VOOR VASTE PLANTEN

Als je een plattegrond maakt voor je moestuin, bedenk dan eerst waar je de vaste planten wilt neerzetten. Als die namelijk eenmaal in de grond staan, zijn ze moeilijker te verplaatsen dan de meeste eenjarige groenten. Vaste groenten zijn onder meer asperge, rabarber en zeekool (*Crambe maritima*) en ook keukenkruiden als rozemarijn, tijm en salie.

Een gazon maaien en bijwerken

Mensen die trots zijn op hun gazon, maken er vaak graag strepen in. Die krijg je door de achterwals aan de onderkant van de grasmaaier, die de grassprietjes platdrukt tijdens het maaien. Door eerst in de ene richting te maaien en dan in de tegenovergestelde richting, krijg je een aantrekkelijk streepeffect. Strepen kunnen op verschillende manieren worden gemaakt, bijvoorbeeld diagonaal of kronkelend, maar meestal worden strepen gemaakt door in de lengte van de tuin op en neer te gaan.

ADVIES OVER HOOGTE

Als je strepen in je gazon wilt, zul je tijdens het groeiseizoen een tot twee keer per week moeten maaien. Ga in de tegenovergestelde richting van de vorige keer dat je het gazon hebt gemaaid om te voorkomen dat je 'ribbels' krijgt.

Seizoen	Standaard gazon	Gazon met fijn gras
Voorjaar en najaar	30 mm een keer per week	10 mm een tot twee keer per week
Zomer	20 mm een keer per week	10 mm een tot twee keer per week
Winter	30 mm indien nodig	15 mm indien nodig

- * Verhoog de maaihoogte van de maaier de eerste paar keren dat je maait in het voorjaar. Verlaag de hoogte geleidelijk tot de gewenste hoogte naarmate het seizoen vordert.
- * Kant een gazon af nadat je hebt gemaaid. Als je het andersom doet, duwt de maaier de grassprietjes terug over de bedden, waardoor die er weer warrig en rommelig uitzien.
- * Een kantenschaar werkt als een schaar. Probeer een mes stil te houden en gebruik alleen je rechterhand om op en neer te bewegen om het gras bij te knippen. Houd je rug recht tijdens het knippen.

TIP VOOR GRASKANTEN

Als je een groot gazon hebt, en dus veel kanten moet bijwerken, gebruik dan in plaats van een kantenschaar een grastrimmer die je op z'n kant houdt om de kanten netjes af te werken.

Hiernaast: Als je een gazon met strepen wilt, heb je een maaier nodig met een achterwals.

Maai het gras niet als het nat is, want dan kan je grasmaaier verstopt raken en van je gazon een modderige bende maken. Maai ook niet als het extreem droog is, want dat is niet goed voor het gras. Het gras heeft een betere kans om droge periodes te overleven als je het wat langer laat. Raak niet in paniek als het gazon tijdens droge periodes in de zomer bruin begint te worden. Het herstelt zich vaak met weinig nadelige gevolgen als het weer koeler wordt. Bespaar water en grijp niet naar een sprinkler of sproeier.

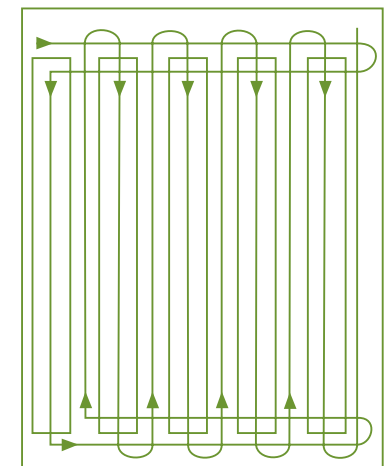

STREPEN IN HET GAZON MAKEN

Dit heb je nodig

Een maaier (kooimaaier of cirkelmaaier) met een achterwals.

- 1 Begin in een hoek en ga langs de breedte van de tuin aan een kant heen en weer.
- 2 Ga langs de lengte van het gazon om aan de andere kant te komen.
- 3 Herhaal stap 1 en maak twee strepen aan de andere kant van het gazon.
- 4 Ga weer langs de lengte van het gazon, naast de streep die je in stap 2 hebt gemaakt.
- 5 Blijf heen en weer gaan langs de lengte van het gazon tot je aan de andere kant bent.
- 6 Eindig in de hoek en zorg ervoor dat je niet over een van de strepen heen maait.

Plagen en ziekten bestrijden

Een van de geheimen van succesvol tuinieren is goed letten op plagen en ziekten. Door je planten regelmatig te controleren, kun je het probleem in de kiem smoren (excuses voor het woordgrapje). Raak daarentegen niet in paniek als je ongedierte of ziekten ontdekt. In veel gevallen zal de natuur de problemen zelf oplossen, als je een breed scala aan planten in je tuin hebt staan en je best hebt gedaan om dieren naar je tuin te lokken.

ZORGEN VOOR MINDER PROBLEMEN MET PLAGEN EN ZIEKTEN

- * Voorkomen is altijd beter dan genezen. Goed voor je planten zorgen helpt om te beginnen om het risico op problemen te verkleinen.
- * Als je planten in een tuincentrum koopt, kijk dan eerst of ze geen plaag of ziekte hebben. Wees ook voorzichtig met het verzamelen van plantmateriaal, inclusief zaailingen, stekjes en zaden uit de tuin van een vriend(in). Check altijd of de planten geen ziekten hebben voordat je ze mee naar huis neemt. Je moet niet alleen boven de grond kijken. Veel ziekten,

zoals echte honingzwam (*Armillaria mellea*) en *Phytophthora ramorum* (in het Engels *sudden oak death*; plotselinge eikensterfte genoemd) kunnen zich via de grond verspreiden, terwijl ongedierte zoals de taxuskever tussen plantenwortels kan zitten.

- * Een zwakke plant is veel vatbaarder voor problemen dan een gezonde plant. Zorg dat planten geen voedingsstoffen tekortkomen. Geef je planten voldoende mest en water. Mulch rondom de plant om onkruid te onderdrukken en de wortels vochtig te houden. Als een plant last heeft van droogtestress of een tekort aan voedingsstoffen, zal hij makkelijker

- last krijgen van andere problemen. Betrek je mulch wel van een betrouwbare bron, want zelfs in mulch kunnen bodemgebonden ziekten en plagen zitten.
- * Zorg dat de grond rond de plant onkruidvrij is, want onkruid neemt vocht en voedingsstoffen weg die je planten nodig hebben om aanvallen van plagen en ziekten te overleven.
 - * Zorg voor een uitgebalanceerde tuin met veel biodiversiteit. Door dieren naar je tuin te lokken en een heel scala aan planten in je tuin te zetten, krijgen plagen en ziekten minder vat op je planten. Zo kun je kleine plagen bestrijden door vogels, egels en vleermuizen naar je tuin te lokken.
 - * Veel schimmelziekten, zoals grauwe schimmel (een ziekte die wordt veroorzaakt door *Botrytis cinerea*) en meeldauw, kun je onder controle houden door te zorgen voor een goede luchtcirculatie rondom de planten. Snoei heesters en bomen met een te dicht gebladerte. Door takken weg te snoeien krijgt de plant meer licht en wordt hij minder vatbaar voor problemen.
 - * Kies, indien mogelijk, plaag- en ziekteresistente variëteiten. Niet alle planten zijn volledig resistent, maar sommige hebben meer 'weerstand' dan andere. Zo zijn er kruisbessen die resistent zijn tegen meeldauw en enkele wortelrassen die resistent zijn tegen wortelvlieg.

BARRIÈRE Of je nu vogels bij je zaailingen of wittekoolvliegen bij je kolen vandaan wilt houden; beschermende maatregelen, zoals netten of fijn gaas, zijn een geweldige manier om te voorkomen dat 'plaagdieren' je gewassen te gronde richten.

BIOLOGISCHE BESTRIJDING Je kunt ongedierte bestrijden door hun natuurlijke vijanden in te zetten, zodat het ongedierte in aantal afneemt. Een van de meest populaire technieken is het gebruik van de larven van lieveheersbeestjes (online te koop) om bladluisplagen te verminderen.

Hiernaast links: Mulchen helpt om vocht vast te houden, zodat planten gezond blijven. **Hiernaast rechts:** Haal onkruid weg, zodat er meer voedingsstoffen voor je planten overblijven, waardoor ze beter een ziekte kunnen overleven. **Rechts:** Je kunt de larven van lieveheersbeestjes inzetten voor het bestrijden van bladluisplagen.

